

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดตรัง เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2551 ปรากฏผลตามรายงานว่าผู้ได้รับเลือกตั้งคือ นายวิเชียร คันฉ่อง ผู้สมัครหมายเลข 3 สถิติผู้ไปใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 68.93 ต่ำกว่าเป้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้งคาดหมายไว้คือ ร้อยละ 70 บรรยากาการเลือกตั้งโดยรวมเงียบเหงา สำหรับสมาชิกวุฒิสภาจากการสรรหาไม่มีผู้แทนขององค์กรใดในจังหวัดตรังได้รับการสรรหา

ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 2551 นี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. สาเหตุที่นายวิเชียร คันฉ่อง ผู้สมัครหมายเลข 3 ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ประมวลแล้วน่าจะมาจากสาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ ความเกี่ยวข้องกับพรรคประชาธิปัตย์และนายชวน หลีกภัย แม้รัฐธรรมนูญมาตรา 115 จะห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ทว่าความสัมพันธ์ดั้งเดิมสืบเนื่องมาตั้งแต่ยังเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับผู้สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ยังคงมีอยู่ ดังประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงหลายรายที่เล่าความรู้สึกว่า “ทั้งกันไม่ได้คนแก่คนแก่” ข้อมูลประวัติทางด้านการเมืองในแผ่นพับหาเสียงที่ระบุว่า “สส. จังหวัดตรัง พรรคประชาธิปัตย์ ร่วมกับนายชวน หลีกภัย” จึงมีความสำคัญมาก เพราะดังที่ เข็ม ทองดี ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพรรคประชาธิปัตย์และคนภาคใต้ไว้ว่า “การแสดงออกทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งของชาวใต้ถูกเชื่อมโยงว่ามีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพรรคประชาธิปัตย์ จนกลายเป็นท้องถิ่นนิยมหรือภาคินิยม” และคอลัมน์เรียง “คน” มาเป็นข่าวได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับสถานะของนายชวน หลีกภัย ในทรวงคนชาวใต้ว่า “ความเชื่อ” ของคนปักษ์ใต้ต่อ “ชวน หลีกภัย” นั้นก้าวข้ามความเป็นนักการเมืองธรรมดาไปแล้ว แต่เป็น “ศรัทธา” ที่ใกล้เคียงกับการให้กับ “ศาสดา ผู้นำทางจิตวิญญาณ” (อ้างจากภิญโญ ดันพิทยคุปต์, 2548 : 16 - 17)

2. บรรยากาการเลือกตั้งโดยรวมที่เงียบเหงานั้น สรุปได้ว่าเป็นเพราะสาเหตุใหญ่ 3 ประการ ได้แก่ หนึ่งประชาชนเบื่อหน่ายการเมือง นักการเมืองและรัฐบาล ดังผู้ให้ข้อมูลหลายรายเปิดเผยทำนองเดียวกันว่า “เบื่อ” ไม่ติดตามข่าวทางโทรทัศน์แล้ว ไปดูละครน้ำเน่าดีกว่า สาเหตุประการที่ 2 คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้ไม่มีใครโดดเด่น “โดนใจ” การเลือกตั้งวุฒิสภาสมาชิกครั้งก่อน (19 เมษายน 2549) ยังมีนายแพทย์สุกิจ อัถโถปกรณ์ เป็นตัวชูโรง และประการที่ 3 การเลือกตั้งครั้งนี้โดยแท้จริงก็เป็นการแข่งขันระหว่างนายชวลา สัมพันธ์รัตน์ และนายวิเชียร คันฉ่อง ซึ่งหนังสือพิมพ์โฟกัสภาคใต้วิเคราะห์ไว้ว่า “นายแพทย์ชวลา สัมพันธ์รัตน์ และนายวิเชียร คันฉ่องนั้น

ทั้งสองคนจะต้องแบ่งฐานประชาธิปไตยกันเอง “การหาเสียงจึงค่อนข้างจะเป็นลักษณะการแนะนำตัวมากกว่าการหาเสียงคือ “ไปเรื่อย ๆ เรียบ ๆ” ผู้ไปฟังการปราศรัยบนเวทีกลางที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้จึงมีข้อเปรียบเทียบว่า “การหาเสียงบนเวทีไม่เหมือน ส.ส. นั่นเขามีทีม มีหลายคนไปฟังกันถึงทุ่งแจ้ง (สนามกีฬาของเทศบาลนครตรัง สถานที่จัดปราศรัยใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์ – ผู้วิจัย) เสียค่ารถไปกัน เหมือนมีงาน” (จ่ายค่ารถไปกันเอง คนไปกันมาก เหมือนกับมีงาน – ผู้วิจัย)

3. กลยุทธ์ที่ใช้ในการหาเสียง สำหรับผู้สมัครทุกคนใช้รูปแบบเดิม ๆ คือ การเดินพบปะและปราศรัยกับประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการหาเสียงที่นักการเมืองภาคได้นิยมใช้มากที่สุด ดังข้อค้นพบในงานวิจัยโครงการสำรวจเพื่อประมวลข้อมูลนักการเมืองถิ่น ; จังหวัดสงขลา (วิทยุ ทัศน์ ทักษะ 2548 : 85 - 86)

4. เหตุผลสำคัญที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่บอกว่าจะไปใช้สิทธิคือ สำคัญกว่าเป็นหน้าที่ เป็นสิทธิในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดภูเก็ต เรื่อง โครงการศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไป พื้นที่จังหวัดภูเก็ตที่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 228 คน ตอบแบบสอบถามว่า ไปใช้สิทธิด้วยเหตุผลสำคัญที่สุด คือ เป็นหน้าที่พลเมือง ร้อยละ 52.1 รักษาไว้ซึ่งสิทธิร้อยละ 25.0

5. ยุทธวิธีประชาสัมพันธ์และรณรงค์การเลือกตั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดตรังเลือกใช้มากที่สุด พิจารณาจากงบประมาณและการโหมกำลัง คือ การจัดเวทีกลาง เพื่อให้ผู้สมัครโฆษณาหาเสียง ซึ่งจัด ณ บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอทุกอำเภอ โดยมีกลยุทธ์ให้ผู้นำท้องถิ่นนำหรือเกณฑ์ชาวบ้านมาร่วมในสัดส่วน 1 : 10 และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดไปปิดเวทีทุกแห่ง รูปแบบกิจกรรมทุกเวทีกำหนดให้มีดนตรีเล่นสลับกับการปราศรัย ผลสรุปคือ จำนวนคนเข้าร่วมเฉลี่ยของทุกเวทีจะมีประมาณ 200 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มมวลชนจัดตั้งของหน่วยราชการและกรรมการดำเนินการประชาชนในละแวกใกล้เคียงเวทีจะเข้าร่วมน้อย

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และรณรงค์สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดเลือกใช้คือ การจัดส่งเอกสารแนะนำการเลือกสมาชิกวุฒิสภาไปให้ผู้มีสิทธิทางไปรษณีย์ ซึ่งได้ผลไม่มากเท่าที่คาดการณ์ไว้ ทั้งนี้ด้วยสาเหตุ 2 ประการ กล่าวคือ ประสิทธิภาพของไปรษณีย์และอุปนิสัยของคนไทยส่วนใหญ่ที่ถนัดจะฟังมากกว่าจะอ่าน

6. สำหรับการร่วมมือในการประชาสัมพันธ์และรณรงค์การเลือกตั้งของหน่วยงาน องค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน โดยรวมมีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (วันที่ 23 ธันวาคม 2550) เหตุผลหลักน่าจะเป็นตามข้อสันนิษฐานของประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดตรัง คือ ทำหน้าที่ของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรมีสูงมากขนาดผลักดันให้ “เป็นวาระแห่งชาติ” ฉะนั้นการโหมกำลังของทุกภาคส่วน จึงมีมากตามไปด้วย ซึ่งตรงกันข้ามกับการเลือกตั้งวุฒิสภาครั้งนี้

7. การจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัด โดยรวมเป็นไปด้วย ความเรียบร้อย ไม่มีข้อร้องเรียนฟ้องร้องตามมา ปัญหาในการดำเนินงานที่พบชัดเจนที่สุดคือ วันเลือกตั้งล่วงหน้าของเขตอำเภอเมือง การให้บริการตรวจสอบบัญชีรายชื่อ ความไม่ไว้วางใจในการ แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการย้ายสถานที่ลงคะแนนล่วงหน้า และในวันเลือกตั้งหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง ไม่ได้ปิดรูปและหมายเลขของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับการคืนสิทธิเป็นผู้สมัครตามคำพิพากษา ของศาลฎีกาแผนกคดีการเมือง

8. การดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดครั้งนี้ มีเยาวชนเข้ามามี ส่วนร่วมคือ นักเรียนโรงเรียนวิเชียรมาตุเป็นลูกเสือของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำหน้าที่ อำนวยความสะดวกให้กับผู้ไปใช้สิทธิ บอกเส้นทางจราจร ตรวจสอบรายชื่อ กรอกแบบคำร้องขอใช้สิทธิ ล่วงหน้า นักเรียนโรงเรียนสีกาประชาคงวิทย์ นักเรียนโรงเรียนบูรณะรำลึก เป็นอาสาสมัคร รายงานข่าวจากหน่วยเลือกตั้งใกล้บ้าน เป็นต้น หน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งมากในวัน เลือกตั้ง คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดตรัง (สวท. ตรัง) ที่รายงานข่าวสลับ กับบรรณรักษ์ให้ไปใช้สิทธิตลอดทั้งวัน

การมีส่วนร่วมของเยาวชนนับเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ทางการเมืองและปลูกฝัง จิตสำนึกประชาธิปไตยให้แก่พลเมืองของประเทศในวันหน้า

9. ผู้สมัครและประชาชนจำนวนมากมีความเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำ จังหวัดทำบทบาทประชาสัมพันธ์และรณรงค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้น้อย ทั้งนี้อาจจะเป็น เพราะคณะกรรมการฯ ไปทุ่มให้กับการจัดเวทีกลาง ซึ่งผู้มีสิทธิทั่วไปไม่ได้รับรู้ และมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ผ่านสื่อรูปแบบอื่นมีน้อยมาก เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน (วันที่ 9 มีนาคม 2551) จะมีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลนครตรัง ทั้งเขต เทศบาลคือประชาสัมพันธ์และรณรงค์ของเทศบาลจะพร้อมพร้อมเต็มพื้นที่ แม้ในหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหน่วยเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สื่อของเทศบาลในหน่วยนั้นบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ รูป และหมายเลขผู้สมัครถูกปิดติดตั้งไว้เรียบร้อยล่วงหน้าแล้ว ขณะที่ของการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามี แต่ป้ายกระดานเปล่า ๆ

สาเหตุที่การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งผ่านสื่อต่าง ๆ น้อย สรุปรจากการบอกเล่าของเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ว่า คณะกรรมการการ เลือกตั้งมีนโยบายให้จัดเวทีกลาง สื่อทั้งหลายส่วนกลางจัดทำและส่งไปให้จังหวัด ไม่ได้ให้กับ จังหวัดไปจัดทำเอง ซึ่งไม่ตรงกับแนวนโยบายในหนังสือที่ ลต. 0505/ว121 ลงวันที่ 21 มกราคม 2551

ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ข้อ 1.4 “.....สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งโดย
 สำนักณรงค์และเผยแพร่ได้ดำเนินการจัดทำสื่อแผ่นพับ โปสเตอร์ สติกเกอร์ คู่มือการเลือกตั้ง
 สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีเนื้อหาเป็นสื่อกลาง สำหรับจัดส่งให้แก่สำนักงานคณะกรรมการประจำจังหวัดแล้ว
 หากไม่เพียงพอหรือประสงค์จะให้มึเนื้อหาและภาษาถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ก็สามารถดำเนินการ
 จัดทำเพิ่มเติมตามความเหมาะสม โดยพิจารณาถึงความประหยัดสำหรับการจัดทำสื่อประเภทอื่น ๆ
 ให้พิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร”

ในกรณีความพร้อมในการติดบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ภาพและหมายเลขของ
 ผู้สมัครบนกระดานในหน่วยเลือกตั้งไว้เป็นการล่วงหน้า ทำนองเดียวกับการดำเนินการของ
 เทศบาลนั้น ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดให้ความเห็นว่า “กลัวหาย” และ
 เทศบาลอยู่ตรงนั้น มีความพร้อมพิมพ์ซ่อมได้ ความเชื่อเช่นนั้นทำให้กรรมการการเลือกตั้งไม่สามารถ
 ดำเนินการให้เป็นไปตามข้อความใน ส.ว. 11 เอกสารที่ส่งไปถึงตัวผู้มีสิทธิซึ่งแจ้งให้ไปตรวจสอบ
 ความถูกต้องของรายชื่อ ณ ที่เลือกตั้ง และให้แจ้งแก้ไขที่นายทะเบียนท้องถิ่น ภายในวันที่ 20
 กุมภาพันธ์

10. กลวิธีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ทางโทรทัศน์ของส่วนกลาง เป็นกลวิธีที่ได้ผล
 เพราะโทรทัศน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่ถึงตัวประชาชนมากที่สุด สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัย
 เรื่อง โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พื้นที่จังหวัดภูเก็ต ปี 2549 ที่ว่า
 โทรทัศน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่ถึงตัวมากเป็นอันดับหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำ
 จังหวัดภูเก็ต. 2549 : 26) และข้อมูลเชิงประจักษ์ รับรู้กันทั่วไป คือ ทุกครัวเรือนมีเครื่องรับโทรทัศน์
 และโทรทัศน์ทุกช่องก็มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา วันที่ 2
 มีนาคม 2551

11. การเสนอชื่อบุคคลเพื่อรับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภานั้น พบว่า กระบวนการได้มา
 ซึ่งบุคคลที่จะเสนอชื่อ หลายรายไม่ได้มีการกลั่นกรองที่เป็นระบบ บางรายเป็นลักษณะ “การฝากชื่อ”
 ผ่านทางผู้นำองค์กรเพียงลำพัง

12. สาเหตุสำคัญที่ผู้ได้รับการเสนอชื่อไม่มีผู้ใดได้รับการสรรหา ประมวลจากการแลกเปลี่ยน
 ความคิดเห็นกับตัวแทนองค์กรเสนอชื่อบุคคลเพื่อรับการเสนอชื่อ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง
 ประจำจังหวัด และประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายชื่อบุคคลที่ได้รับการ
 เสนอชื่อจากองค์กรทั่วประเทศ สรุปได้ว่า น่าจะเป็นเพราะชื่อเสียงและเกียรติภูมิของผู้ได้รับการ
 เสนอชื่อจากจังหวัดตรงยังไม่เป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อสร้างเสริมความสนใจในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การรณรงค์ควรเน้นย้ำเรื่องบทบาทและหน้าที่ของวุฒิสมาชิกให้มากขึ้น และควรเพิ่มการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของสมาชิกวุฒิสภา ข้อมูลดังกล่าวน่าจะช่วยสร้างความตระหนัก ในความสำคัญของสมาชิกวุฒิสภาได้
2. หากยังเห็นชอบกับกลยุทธการจัดเวทีกลาง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัด ควรต้องหาแนวทางในการดึงประชาชนให้มาร่วมด้วยความสมัครใจ เช่น ปรับไปจัดเวทีกลางในตำบล และเพิ่มการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนผู้มีสิทธิได้มาเข้าร่วมโดยไม่ต้อง “เกณฑ์” คนจากหมู่บ้านให้มาฟังการปราศรัยที่หน้าอำเภอ
3. การจัดส่งเอกสารถึงครัวเรือนผู้มีสิทธิเป็นกลยุทธที่ควรต้องทำต่อไป แต่ต้องหาช่องทางแก้ไขปัญหาเอกสารตกค้างไม่ถึงครัวเรือนผู้มีสิทธิ
4. ควรตั้งสถาบันการศึกษามาเป็นภาคีในกระบวนการจัดเลือกตั้งให้มากขึ้น โดยวิธีการดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งก็จะได้ทรัพยากรเพิ่ม นิสิต นักศึกษา นักเรียนได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ประชาธิปไตย
5. คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรมีรายงานลักษณะของบัตรเสีย เพื่อเป็นข้อมูลใช้ในการรณรงค์ครั้งต่อไป แม้ร้อยละของบัตรเสียจะไม่สูงมาก แต่จำนวนบัตรเสียอย่างกรณีของจังหวัดครั้งนี้นี้รวม 5,000 ใบ หากรวมทั้งประเทศ จำนวนบัตรเสียจะเป็นจำนวนนับแสนใบ
6. คณะกรรมการการเลือกตั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันพระปกเกล้า ควรจะหาแนวทางหรือกลยุทธที่จะพัฒนานักการเมือง พรรคการเมือง ให้มีจิตสาธารณะให้มากขึ้น เพื่อสร้างเสริมศรัทธาในหมู่ประชาชน แล้วประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยมากขึ้น